

חיים בלבבות

מיזם הנצחה לכבוד 140 שנה לעיר ראשון לציון
לזכר הבנים שנפלו מאז הקמת המושבה ועד ימינו

אבשלום פיינברג

בן פאני וישראל פיינברג

הוגה רעיון מחתרת ניל"י

נפל בכ"ו בטבת תרע"ז,
20 בינואר 1917

בן עשרים ושמונה בנופלו

תקופת ילדותו:

פיינברג נולד בכ"ט בתשרי תר"ן (23.10.1889) בגדרה.
כשהיה כבן שנתיים עברה משפחתו ליפו.

אבשלום הצעיר התחנך על ברכי סבו, מאיר בלקינד, שהיה
שומר מצוות וחובב תנ"ך מובהק ונטע בו את האהבה לתנ"ך,
את המסירות לארץ-ישראל ואת האמונה בגאולת העם בארצו.
לאחר מכן, נשלח על ידי אביו ל"כתאב", מקום לימוד לילדים
מוסלמים, המקביל ל"חדר", שם למד ערבית וקוראן. לאחר
סיום לימודיו ב"כתאב", המשיך ללמוד בבית הספר של ארגון
"כל ישראל חברים" ביפו. הוא היה תלמיד מצטיין.

ב-1898 עברה המשפחה לבית פיינברג בחדרה, אותו הקים
אביו. כעבור שנתיים חזרה משפחת פיינברג ליפו, ולאחר מכן
עלתה לירושלים.

אבשלום פיינברג בן 13 על סוסו,
התרס"ב, 1902

תקופת נעוריו:

בגיל שתים עשרה ייסד אבשלום, ביחד עם נערים בני גילו מגדרה, רחובות, נס ציונה וראשון לציון, אגודה בשם "נושאי דגל ציון", שמטרתה הייתה חתירה להקמת ארץ ישראל יהודית וחופשית.

כשהיה בן ארבע עשרה וחצי, הוחלט לשלוח את אבשלום לפריז, הן מפני שטרם היה בארץ ישראל בית ספר תיכון ראוי לשמו, והן משום שלקה בבריאותו: בקיץ 1904 יצא לסיור במושבות בארץ ישראל, להספיד ולקונן על מותו של בנימין זאב הרצל, במהלכו התקרר פיינברג וחלה, והעריכו כי שהייה באירופה תסייע לבריאותו. שנתיים למד פיינברג בפריז, בתיכון של "כל ישראל חברים". לאחר מכן שב לארץ ישראל וירד למצרים לעבוד כפקיד. השעמום מהשהייה במצרים, ונורייטיס –דלקת עצב שתקפה אותו, גרמו לו לנסוע לשווייץ. הוא חי בשווייץ עד 1909.

בשנת 1909 שב לארץ וחזר לגור עם הוריו בבית פיינברג בחדרה.
בשנת 1910 ייסד אהרן אהרונסון בעתלית תחנה לניסיונות חקלאיים.
בזכות האהבה המשותפת לחקלאות ולארץ נקשרה ידידות בין אבשלום
לאהרן. אבשלום מונה לשמש מנהל תחנת הניסיונות בחדרה ואחר כך
מונה מזכיר התחנה בעתלית. הוא התמסר בלהט לטיפול התחנה, ערך
מסעות וסיורים בארץ, בסוריה ובלבנון, הוסיף דעת וניסיון והשכיל לנצל
את אלה לקידום עבודת התחנה.

פעילותו הצבאית:

- פיינברג, שהיה יהודי בעל רגשות לאומיים עזים, חש שנאה חריפה כלפי האימפריה העות'מאנית, הרקובה לדעתו, ששלטה בארץ ישראל בתקופה שלפני מלחמת העולם הראשונה.
- בתחילת המחצית הראשונה של 1915 החליטו אבשלום פיינברג, אהרן ואלכסנדר אהרנסון, כי עליהם לנקוט צעדים מעשיים כדי להביא לסיום השלטון העות'מאני בארץ ישראל, על ידי עזרה פעילה לבריטים.
- פיינברג נשלח למצרים בתקווה שיצליח ליצור קשר עם הבריטים. ב-30 באוגוסט 1915 הוא יצא באוניית הפליטים "דה מוינס", עם תעודות שזייף בחיפזון, והגיע למצרים כמה ימים לאחר מכן. הוא הצליח ליצור קשר עם קצין המודיעין הבריטי לנרד וולי, וזה הסכים לרעיון הקמת ארגון אשר יספק מודיעין צבאי לבריטים - הלוא הוא ניל"י.

מחתרת ניל"י

"נצח ישראל לא ישקר" (שמואל א', פרק ט"ו, פסוק כ"ט)

חולמים ולוחמים, מרימי נס המרד נגד תורכיה העות'מאנית

מחתרת ניל"י הוקמה בשנת 1915 ופעלה בארץ ישראל בתקופת מלחמת העולם הראשונה.

מטרות ניל"י היו:

- לסייע לבריטים בכיבוש הארץ מידי התורכים על-ידי איסוף חומר מודיעיני.
- לתמוך ביישוב היהודי בארץ ישראל, שסבל במלחמה מרעב ומחלות.
- להביא לידיעת העולם את המתרחש בארץ ישראל.
- לממש חזון לקראת הקמת מדינה יהודית בארץ ישראל.

מייסדיו של ארגון ניל"י וראשיו היו האגרונום אהרן אהרנסון מזיכרון יעקב, שעמד בראש הארגון ואליו הצטרפו אחותו שרה, אחיו אלכסנדר, אבשלום פיינברג מחדרה, האחים נעמן ואיתן בלקינד מראשון לציון, יוסף לישנסקי ממטולה ועוד עשרות מבני המושבות.

מרכז הפעילות של הארגון היה בעתלית, שם הייתה תחנת הניסיונות החקלאית של אהרן. הבריטים הקימו קשר ימי קבוע בין מצרים לבין חוף עתלית: הספינה הבריטית "מנגם" פקדה את החוף לעתים מזומנות ונטלה את המידע שאספו חברי ניל"י. כמו כן השתמשו אנשי הארגון ביוני דואר כדי להעביר מידע.

באביב 1917 נפוצו שמועות בקרב היישוב היהודי בארץ על פעילותו של ארגון ריגול. בעקבות כך פתחו התורכים במסע איומים וטרור נגד היישוב היהודי במטרה לתפוס את חברי המחתרת. רבים מחברי ניל"י נתפסו ועונו קשות.

עוז רוחם וגבורתם של אנשי ניל"י סייעו לכניסת הבריטים לארץ ולסיום השלטון העות'מאני בארץ ישראל.

פעילותו הצבאית – המשך...

- במצרים תודרך פיינברג בשיטות איתות וקידוד המידע, וכן נתבקש להביא פרטים מסוימים אודות הצבא הטורקי.
- כשחזר לארץ מיד החל בשיטוטים שנועדו להשיג מידע, וחיבר דו"ח בו פירט את מצב הצבא העות'מאני במקומות שונים ברחבי הארץ, מצב הדרכים ושמעות ששמע.
- הוא ציפה לאנייה הבריטית שהוסכם כי תבוא לארץ בראשית דצמבר. אנייה זו הגיעה, אך האיתותים אליה לא צלחו משום מה. לכן, לאחר כמה ימים, החליט אבשלום לצאת מצרימה בדרך היבשה. הוא יצא דרומה ונתפס בשטח ההפקר שבין הכוחות העות'מאניים לבין אלו הבריטיים. הוא נעצר והושם בכלא בבאר שבע. חקירתו נסתיימה בלא כלום והוא שוחרר. לאחר ששוחרר פיינברג ממאסרו, הוא שב וניסה להגיע למחוז חפצו, אך בינתיים חודש הקשר עם הבריטים.

יום נפילתו:

כעבור זמן נפסק הקשר עם הבריטים בשנית, ועל כן ב-1917 שוב החליט אבשלום לצאת לדרך ולנסות לחצות את מדבר סיני. הוא יצא יחד עם יוסף לישנסקי, כשהם מחופשים לבדואים. הם תעו בדרכם, וככל הנראה, פגשו בדואי אשר דרש מהם להתלוות עמו אל האוהל שלו ולמעשה, להסגיר את עצמם לטורקים. לישנסקי הכה אותו ואיים עליו באקדחו. הצעיר הבדואי הלך אל האוהל ודיווח על השניים. שני שוטרים טורקים וכשלושים בדואים יצאו ללכוד אותם. בהיתקלות זו נפצעו לישנסקי ופיינברג. לישנסקי נמלט ופיינברג, שנפצע בירכו ולא יכול היה לזוז, ירה בשוטר הטורקי בתגובה לדרישה לזרוק את נשקו. בעקבות זאת, נורה פיינברג בראשו ונהרג. מן התמרים שנשא עמו צמח, מאוחר יותר, עץ דקל שעל פיו נתגלה מקום קברו.

מציאת עצמותיו:

- לאחר שנעלם אבשלום פיינברג בחולות המדבר באזור רפיח, נעשו ניסיונות לא מעטים לחפש את גופתו.
- בראשית שנות השלושים מצא המהנדס בנימין רן את מקום הקבר, אך זיהויו (הנכון) נדחה. רק לאחר מלחמת ששת הימים, משתפס צה"ל את השטח שבו נהרג פיינברג, פוענחה התעלומה באופן סופי על ידי ד"ר שלמה בן אלקנה, והשלד שנמצא על ידו זוהה על ידי הפתולוג פרופ' היינריך קרפלוס, כזה של אבשלום פיינברג, ונקבר בטקס צבאי בחלקת עולי הגרדום בהר הרצל.

דרכי הנצחתו:

- עם גילוי ופינוי עצמותיו של פיינברג להר הרצל, הוקמה במקום אנדרטה מטעם הממשל הצבאי, בו ננטע עץ זקוף היאה לדמותו של אבשלום, ומדי שנה נערכה ב-20 בינואר, יום הירצחו, אזכרה לזכרו, וזה נמשך עד פינוי הרצועה על ידי צה"ל.
- בתשכ"ט הוקמה היאחזות נח"ל בחבל ימית שנקראה "דקלה", כדי להנציח את הדקל שציין את קבר אבשלום. בעקבות נסיגת צה"ל מסיני הוקם היישוב מחדש בחבל שלום בשם "דקל".

- בקיץ תשל"ג הוקם מרכז אזורי עבור פתחת רפיח על שם אבשלום פיינברג בשם מרכז אבשלום. שם היישוב משתמר ביישוב חדש בחבל שלום שנקרא אבשלום.

- ב-2009 יצא בהוצאת ידיעות ספרים הספר "אות מאבשלום" מאת נאווה מקמל-עתיר, שמבוסס על סיפור חייו של אבשלום פיינברג.

מזרחית לכביש החוף הישן, צפונית לצומת כפר הרא"ה, הוקם אתר הנצחה לזכרו של אבשלום. לאחר מציאת עצמותיו הוספה כתובת במקום המספרת על כך. בשנת 2010 בגלל צורך בהרחבת הכביש הסמוך, הועבר האתר בשלמותו לפארק נחל חדרה.

דמותו של אבשלום:

- מקריאה בכתביו מצטיירת דמותו של אבשלום כבעל נפש עדינה ורגישה, בעל ערכים לאומיים וציוני נלהב. אבשלום ידע לדבר כמה שפות (עברית, ערבית, צרפתית, יידיש ואנגלית), והושפע במיוחד מתרבות צרפת, שבה חי כמה שנים. ההרפתקנות הייתה תכונה בולטת באופיו, הן על פי עדותם של אנשים אחרים ("טיפוס לא נורמלי, סורר ומורה, שאינו מקבל מרות ונכון להפקיר גם את עצמו גם את כל סביבו" כתב עליו מרדכי בן הלל הכהן בעקבות פעולות הריגול) והן על פי עדות עצמו ("דעי לך, רבקה'לה, כי בעוד שנתיים, שלש, עשר, אלך גם-כן אל הקור, אל החום, אל הסכנה, אל האי-ידוע והאווונטורה, וגם אם אוהבך אז אלף מונים אל תנסי לעצרני כי אדחפך כגס, ועברתי על פניך, זכרי זאת..." כתב לרבקה במכתב בינואר 1912).
- אהבתו לארץ ישראל ולעם ישראל ניכרת היטב מן הדברים שכתב, וכך גם נטייתו לפאתוס ולרומנטיקה.

אלף נשיקות לך, אהובתי" – מכתב האהבה המרגש של אבשלום פיינברג

סיפורה של אהבה לא ממומשת.

"אלף נשיקות לך, אהובתי. כך גומרים האוהבים את כל המכתבים שלאהובתיהם הם כותבים. אלף נשיקות לך, אהובי.

כך מתחיל אני את מכתבי אליך, אהובתי. ומה מאד מתאוה אני לנשקך: אלף נשיקות, אהובתי."

את המילים המרגשות האלה כתב אבשלום פיינברג, ההוגה ההרפתקן של ארגון ניל", בשנת 1910 והוא בזיכרון יעקב. אם המילים מוכרות לכם, אינכם טועים – מדובר במכתב שהיה השראה לשיר "אלף נשיקות לך אהובתי" שחיברה הפזמונאית מירית שם אור.

במשך שנים רבות הייתה הסכמה לגבי הנמענת של המכתב: רבקה אהרונסון שלימים תהיה (כך נטען לפחות) ארוסתו של אבשלום פיינברג.

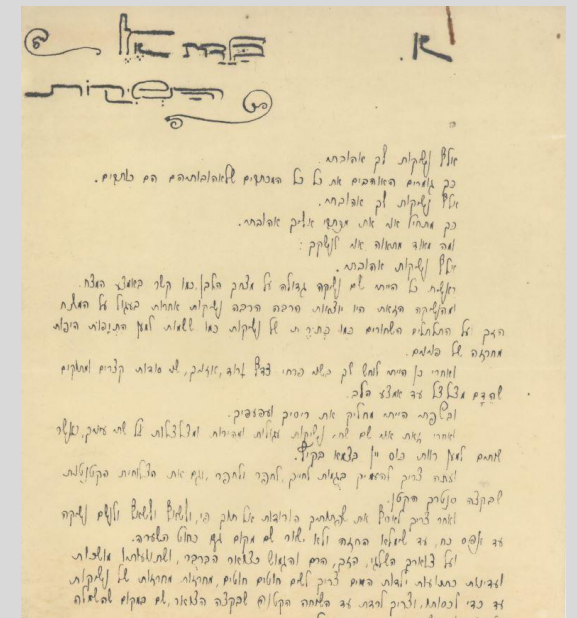
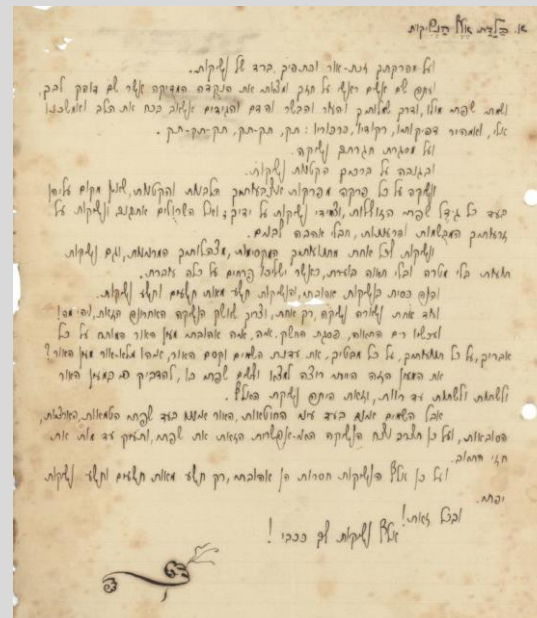
רבקה הייתה אחותם של אהרן, אלכסנדר ושרה אהרונסון המוכרים בזכות פעילותם במחתרת ניל".

אלא שהתאריך שעל המכתב מלמד כי לא ייתכן שמכתב ה"אלף נשיקות", נכתב באמת לרבקה, כי התאריכים פשוט לא מסתדרים: המכתב חובר על ידי פיינברג ב-18 באוקטובר 1910, אך הוא הכיר את רבקה אהרונסון רק בדצמבר של אותה שנה.

זהותה של הנמענת המקורית של המכתב לא התגלתה מעולם. אך לאחר פגישתם של פיינברג ואהרונסון, ידוע שהקדיש לה את המכתב. אהבתם של השניים לא מומשה מעולם: רבקה אהרונסון נשלחה על ידי משפחתה אל מחוץ ליישוב העברי עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה, ואבשלום פיינברג נהרג בסיני בינואר 1917 בעודו בשליחות סודית עבור ארגון ניל".

רבקה אהרונסון

יהי זכרו ברוך

בנימה אישית:

- בתהליך עבודת החקר למדנו על מחתרת ניל"י, על חשיבותה ותרומתה להקמת המדינה. למדנו אודות סיפור חייו של הנופל אבשלום ז"ל, שהיה הוגה הרעיון להקמת ניל"י. תוך כדי הקריאה אודותיו, נכחנו לראות כמה נחישות ואומץ היו טבועים בו.
- במהלך העבודה, הרגשנו גאווה בחיילים ועצב על כך שחיי חלקם נגדעו טרם זמנם.

אילו עודנו היה בחיים...

**היינו לוקחות את פיינברג ז"ל לחוף הים בראשון לציון.
הים הוא מקום שמרגיע אנשים, לכן אנחנו חושבות שלשם הוא היה
רוצה ללכת אחרי החיים הקשים שחוה - לאבשלום היו חיים סוערים
ומלאי מכשולים, אך בזכותו ובזכות חייו אלו, החיים שלנו יותר
רגועים - יש לנו מדינה לחיות בה.**

מגישות:

• טליה עיני, מאיה פוקס, גבי אימס ושירי שחם.

• כיתה: ח'2

• בית ספר: "טביב"

• שנת הפקת המצגת: תשפ"ב - 2022